

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 01 30
COM(2019) 53 final

2019/0019 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo nustatomos socialinės apsaugos koordinavimo srities nenumatytų atvejų priemonės, taikytinos Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei išstojus iš Europos Sąjungos

(Tekstas svarbus EEE ir Šveicarijai)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

2017 m. kovo 29 d. Jungtinė Karalystė pranešė apie savo ketinimą išstoti iš Sąjungos pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnį. Tai reiškia, kad jei nebus ratifikuotas Susitarimas dėl išstojimo, nuo 2019 m. kovo 30 d. (išstojimo dienos) Jungtinei Karalystei nebebus taikoma Sąjungos pirminė ir antrinė teisė. Tada Jungtinė Karalystė taps trečiąja šalimi.

Sąjunga ir Jungtinė Karalystė suderino Susitarimą dėl išstojimo¹, kurį 2018 m. lapkričio 25 d. patvirtino Europos Vadovų Taryba (50 straipsnis). Tačiau neaišku, ar jis bus ratifikuotas Jungtinėje Karalystėje.

2018 m. lapkričio 13 d. komunikate „Pasirengimas Jungtinės Karalystės išstojimui iš Europos Sąjungos. 2019 m. kovo 30 d. Veismų planas nenumatytiems atvejams“² (toliau – Komunikatas dėl nenumatytų atvejų veismų plano) Europos Komisija pabrėžė, kad Susitarimas dėl išstojimo yra geriausias būdas Jungtinei Karalystei tvarkingai išstoti iš Sąjungos. Tačiau, jei Susitarimas dėl išstojimo nebus sudarytas, Sąjunga gins savo interesus ir visose srityse turėtų veikti vieningai ir koordinuotai. Tame pačiame komunikate Komisija pateikė šešis bendruosius principus, kuriuos turėtų atitikti visų lygmenų nenumatytų atvejų priemonės. Tai, be kita ko, principai, pagal kuriuos priemonėmis neturėtų būti sukurta tokia nauda, kokią teikia narystė Sąjungoje, ar atkartotos pereinamojo laikotarpio sąlygos, numatytos Susitarime dėl išstojimo; jos turi būti laikinos ir iš esmės neturėtų būti taikomos ilgiau kaip iki 2019 m. pabaigos; tai turi būti vienašališki Europos Sąjungos veiksmai, kuriais ji gina savo interesus, todėl iš esmės Sąjunga gali bet kada juos atšaukti.

Jei Sąjunga ir Jungtinė Karalystė nesudarys Susitarimo dėl išstojimo, nuo išstojimo dienos Sąjungos socialinės apsaugos koordinavimo teisė nebebus taikoma Sąjungos ir Jungtinės Karalystės santykiams. Tai reiškia, kad socialinės apsaugos teisės nebus garantuojamos Sąjungos piliečiams, kuriems situacijose, susijusiose su Jungtine Karalyste, yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai (pvz., jei jie dirbo arba gyveno Jungtinėje Karalystėje, kol ji buvo Sąjungos valstybė narė), taip pat Jungtinės Karalystės piliečiams, kuriems yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai.

Komisija nuolat pabrėžia, kad, nesvarbu, koks išstojimo scenarijus bus pasirinktas, Sąjungos piliečių apsauga Jungtinėje Karalystėje ir Jungtinės Karalystės piliečių apsauga Europos Sąjungoje yra prioritetas. Todėl valstybėms narėms reikės laikytis palankaus požiūrio į Jungtinės Karalystės piliečius, kurie jau gyvena jų teritorijoje. Tikimasi, kad Jungtinė Karalystė elgsis taip pat. Atsižvelgiant į tai, šiuo pasiūlymu siekiama sušvelninti tam tikrus neigiamus Jungtinės Karalystės išstojimo iš Sąjungos padarinius tuo atveju, jei su Jungtine Karalyste nebūtų sudarytas joks susitarimas.

Svarbu užtikrinti, kad asmenys, kurie iki išstojimo dienos kaip Sąjungos piliečiai pasinaudojo savo teise laisvai judėti Sąjungoje, išlaikytų savo socialinės apsaugos teises, pagrįstas faktais

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/draft_withdrawal_agreement_0.pdf

² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos Centriniam Bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui „Pasirengimas Jungtinės Karalystės išstojimui iš Europos Sąjungos 2019 m. kovo 30 d. Veismų planas nenumatytiems atvejams“ (COM/2018/880 final).

ir įvykiais, kurie įvyko iki išstojimo dienos, kai Jungtinė Karalystė dar buvo Sąjungos valstybė narė, taip pat iki tos dienos pasibaigusiais draudimo, (savarankiško) darbo ar gyvenimo šalyje laikotarpiais. Tam tikri Reglamente (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įtvirtinti pagrindiniai socialinės apsaugos koordinavimo principai (sulyginimo, sumavimo, vienodo požiūrio), taip pat šio reglamento nuostatos dėl praktinio šių principų įgyvendinimo (pvz., proporcingo (*pro rata*) senatvės pensijos apskaičiavimo) tiems asmenims turėtų būti taikomi ir toliau, jei susiję faktai ar įvykiai įvyko arba laikotarpiai baigėsi iki išstojimo dienos. Tas pats principas turėtų būti taikomas ir asmenų be pilietybės bei pabėgėlių, kuriems situacijose, susijusiose su Jungtine Karalyste, yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, socialinės apsaugos teisėms. Prie visų pirmiau nurodytų kategorijų taip pat priskiriami šeimos nariai ir maitintojo netekę asmenys³.

Kadangi Jungtinė Karalystė taps trečiąja šalimi, kiti socialinės apsaugos koordinavimo principai ir taisyklės – pavyzdžiui, dėl piniginių išmokų perkeltinumo, tolesnio ligos išmokų natūra teikimo ir nuostatų dėl taikytinų teisės aktų – po išstojimo dienos nebebus taikomi.

Kol Jungtinė Karalystė buvo Sąjungos valstybė narė, Sąjunga, vadovaudamasi Sutarties nuostatomis dėl laisvo judėjimo, visapusiškai naudojosi savo kompetencija koordinuoti Jungtinės Karalystės ir kitų valstybių narių socialinės apsaugos sistemas, kad užtikrintų visapusišką teisės į laisvą judėjimą įgyvendinimą. Todėl valstybės narės negali sudaryti ir taikyti dvišalių susitarimų, taikytinų į šio reglamento taikymo sritį patenkančioms situacijoms.

- **Derėjimas su galiojančiomis šios politikos srities nuostatomis ir kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Šis pasiūlymas teikiamas įgyvendinant Sąjungos parengties ir nenumatytų atvejų planą, kuriuo siekiama sušvelninti neigiamus padarinius, kurių turėtų Jungtinės Karalystės išstojimas iš Sąjungos nesudarius Susitarimo dėl išstojimo. Pasiūlymas parengtas laikantis bendrųjų principų, nustatytų Komunikate dėl nenumatytų atvejų veiksmų plano. Visų pirma, pasiūlymu neatkarojama nauda, kokią teikia narystė Sąjungoje, ir pereinamojo laikotarpio sąlygos, kurios galiotų pagal Susitarimą dėl išstojimo, todėl jis yra vienašalis ir laikinas.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Šis pasiūlymas susijęs su socialinės apsaugos koordinavimo priemonėmis, todėl jis grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 48 straipsniu.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Pasiūlymas nepriklauso išimtinai Sąjungos kompetencijai, todėl taikomas subsidiarumo principas. Valstybės narės negali deramai pasiekti pasiūlymo tikslų nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmeniu. Sąjungos lygmeniu būtina taikyti suderintą požiūrį į socialinės apsaugos teisių, įgytų asmenims naudojantis savo kaip Sąjungos piliečių teise laisvai judėti, apsaugą. Tai leis išvengti valstybių narių susiskaidymo taikant Sąjungos teisę socialinės apsaugos

³ Vėliau Komisija svarstys galimybę šiame pasiūlyme išdėstytus principus pritaikyti ir teisėtai valstybėje narėje gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams, kuriems pagal 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1231/2010 taikomi ES teisės aktai dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo.

teisėms, pagrįstoms iki išstojimo dienos įvykusiais faktais ar įvykiais arba iki tos dienos pasibaigusiais laikotarpiais, ir nevienodo požiūrio į atitinkamus asmenis.

- **Proporcingumo principas**

Siūlomu reglamentu neviršijama to, kas būtina Komisijos nenumatytų atvejų plano tikslams pasiekti, nes juo užtikrinama būtiniausia asmenų, iki išstojimo dienos pasinaudojusių savo teise laisvai judėti, socialinės apsaugos teisių apsauga.

- **Priemonės pasirinkimas**

Siūloma priemonė – reglamentas. Kitomis priemonėmis (pvz., komunikatu ar kitais teisiškai neįpareigojančiais dokumentais) reikiamas teisinio tikrumo lygis nebūtų pasiektas.

3. EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

Šis pasiūlymas priimtas kaip viena iš nenumatytų atvejų priemonių, kurios reikalingos sumažinti rizikai, kurią sukeltų Jungtinės Karalystės išstojimas iš Sąjungos nesudarius Susitarimo dėl išstojimo.

Europos Komisija išnagrinėjo, kokių padarinių turėtų tokio susitarimo nesudarymas. Pirmiausia ji paragino valstybes nares imtis veiksmų, tačiau galiausiai padarė išvadą, kad šis pasiūlymas yra būtinas siekiant apsaugoti atitinkamų asmenų socialinės apsaugos teises, pagrįstas iki išstojimo dienos įvykusiais faktais ar įvykiais arba iki tos dienos pasibaigusiais laikotarpiais.

Komisija aptarė su valstybėmis narėmis nenumatytų atvejų priemonių reikalingumą ir tai, kokių sektorinių, teisinių ir administracinių pasirengimo veiksmų reikėtų imtis tokio scenarijaus atveju. Tuo tikslu 2018 m. lapkričio 27 d., gruodžio 12 d. ir 2019 m. sausio 16 d. buvo surengti Tarybos darbo grupės (50 straipsnis) posėdžiai, o 2018 m. gruodžio 20 d. – specialus techninių ekspertų seminaras socialinės apsaugos koordinavimo klausimais.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Pasiūlymas neturi poveikio Sąjungos biudžetui. Juo siekiama apsaugoti atitinkamų asmenų socialinės apsaugos teises, įskaitant jų pajamas pagal šias teises ir iš valstybių narių finansų sistemų.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Netaikoma.

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Pasiūlymu siekiama užtikrinti, kad asmenys, kurie iki išstojimo dienos kaip Sąjungos piliečiai pasinaudojo savo teise laisvai judėti, neprarastų savo socialinės apsaugos teisių, pagrįstų iki išstojimo dienos įvykusiais faktais ar įvykiais arba iki tos dienos pasibaigusiais laikotarpiais. Šias teises turėtų išlaikyti ir kiti susiję asmenys, iki išstojimo dienos atsidūrę situacijose, susijusiose su Jungtine Karalyste, kuriems kitu atveju būtų taikomi reglamentai (EB) Nr. 883/2004 ir (EB) Nr. 987/2009, – tai asmenys be pilietybės, pabėgėliai, taip pat visų anksčiau nurodytų kategorijų asmenų šeimos nariai ir maitintojo netekę asmenys.

1 straipsnyje paaiškinama, kad šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys nustatytos Reglamento (EB) Nr. 883/2004 1 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 987/2009 1 straipsnyje.

2 straipsnyje apibrėžiama, kokiems asmenims taikomas siūlomas reglamentas. Jis taikomas: asmenims (Sajungos arba Jungtinės Karalystės piliečiams, asmenims be pilietybės ir pabėgėliams), kuriems situacijose, susijusiose su Jungtine Karalyste, kol ji buvo Sajungos valstybė narė, yra ar buvo taikomos Sajungos socialinės apsaugos koordinavimo taisyklės, taip pat jų šeimos nariams bei maitintojo netekusiems asmenims.

3 straipsnyje apibrėžiama materialinė siūlomo reglamento taikymo sritis – nurodoma, kad jis bus taikomas visoms Reglamento (EB) Nr. 883/2004 3 straipsnyje išvardytoms socialinės apsaugos sritims.

4 straipsnyje įtvirtinamas vienodas požiūris į asmenis, kuriems taikomas siūlomas reglamentas.

5 straipsnyje nustatoma, kad visi reikalavimai, pagrįsti iki išstojimo dienos įvykusiais faktais ar įvykiais arba iki tos dienos pasibaigusiais laikotarpiais, Sąjungoje ir toliau bus vertinami taikant Reglamente (EB) Nr. 883/2004 nustatytus sulyginimo ir sumavimo principus.

6 straipsnyje nurodomos siūlomo reglamento įsigaliojimo ir taikymo pradžios datos.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo nustatomos socialinės apsaugos koordinavimo srities nenumatytų atvejų priemonės, taikytinos Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei išstojus iš Europos Sąjungos

(Tekstas svarbus EEE ir Šveicarijai)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 48 straipsnį,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) 2017 m. kovo 29 d. Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė (toliau – Jungtinė Karalystė) pranešė apie savo ketinimą išstoti iš Sąjungos pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnį. Jei Europos Vadovų Taryba, susitarusi su Jungtine Karalyste, vieningai nenuspręs pratęsti termino, Sutartys Jungtinei Karalystei nustos galioti nuo Susitarimo dėl išstojimo įsigaliojimo dienos arba, jei toks susitarimas nebus sudarytas, praėjus dvejiems metams po minėto pranešimo gavimo, t. y. nuo 2019 m. kovo 30 d.;
- (2) jei Susitarimas dėl išstojimo nebus sudarytas arba dvejų metų laikotarpis po Jungtinės Karalystės pranešimo apie ketinimą išstoti iš Sąjungos nebus pratęstas, Sąjungos socialinės apsaugos koordinavimo taisyklės, nustatytos Reglamentu (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo⁴ ir Reglamentu (EB) Nr. 987/2009, nustatančiu Reglamento (EB) Nr. 883/2004 įgyvendinimo tvarką⁵, nuo 2019 m. kovo 30 d. taip pat nebebus taikomos Jungtinei Karalystei ir Jungtinėje Karalystėje;
- (3) todėl asmenims, kurie iki Jungtinės Karalystės išstojimo iš Sąjungos dienos kaip Sąjungos piliečiai teisėtai pasinaudojo Sutarties 45 ir 49 straipsniuose įtvirtinta teise laisvai judėti, nebebus taikomos atitinkamos nuostatos dėl socialinės apsaugos teisių, pagrįstų iki išstojimo dienos įvykusiais ir su Jungtine Karalyste susijusiais faktais ir įvykiais arba iki tos dienos pasibaigusiais draudimo, (savarankiško) darbo ar

⁴ 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo (OL L 166, 2004 4 30, p. 1).

⁵ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 987/2009, nustatantis Reglamento (EB) Nr. 883/2004 dėl socialinės apsaugos sistemų koordinavimo įgyvendinimo tvarką (OL L 284, 2009 10 30, p. 1).

gyvenimo šalyje laikotarpiams. Tokius pačius padarinius patirs ir asmenys be pilietybės bei pabėgėliai, kuriems situacijose, susijusiose su Jungtine Karalyste, yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, taip pat visų šių kategorijų asmenų šeimos nariai ir maitintojo netekę asmenys;

- (4) tam, kad būtų pasiektas tikslas apginti šių asmenų socialinės apsaugos teises, valstybės narės turėtų toliau taikyti reglamentuose (EB) Nr. 883/2004 ir (EB) Nr. 987/2009 nustatytus Sąjungos vienodo požiūrio, sulyginimo ir sumavimo principus, taip pat šių reglamentų nuostatas dėl tų principų įgyvendinimo atitinkamiems asmenimis ir faktams ar įvykiams, įvykusiems iki Jungtinės Karalystės išstojimo iš Sąjungos, arba iki išstojimo dienos pasibaigusiems laikotarpiams;
- (5) siekiant užtikrinti, kad socialinės apsaugos principai – vienodo požiūrio, sulyginimo ir sumavimo – vienašaliu lygmeniu būtų taikomi vienodai, reikia priimti šį nenumatytiems atvejams skirtą reglamentą;
- (6) šis reglamentas turėtų būti taikomas nuo dienos, einančios po dienos, kurią Sutartys nustoją galioti Jungtinei Karalystei ir Jungtinėje Karalystėje, nebent iki tos dienos būtų įsigaliojęs su Jungtine Karalyste sudarytas Susitarimas dėl išstojimo,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis

Terminų apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys nustatytos Reglamento (EB) Nr. 883/2004 1 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 987/2009 1 straipsnyje.

2 straipsnis

Asmenys, kuriems taikomas šis reglamentas

Reglamentas taikomas šiems asmenims:

- a) valstybės narės piliečiams, asmenims be pilietybės ir pabėgėliams, kuriems iki 2019 m. kovo 30 d. situacijose, susijusiose su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste (toliau – Jungtinė Karalystė), yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, taip pat jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims;
- b) Jungtinės Karalystės piliečiams, kuriems iki 2019 m. kovo 30 d. yra ar buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai, taip pat jų šeimos nariams ir maitintojo netekusiems asmenims.

3 straipsnis

Taikymo sritys

Šis reglamentas taikomas visoms Reglamento (EB) Nr. 883/2004 3 straipsnyje nurodytoms socialinės apsaugos sritims.

4 straipsnis

Vienodas požiūris

Reglamento (EB) Nr. 883/2004 4 straipsnyje nustatytas vienodo požiūrio principas taikomas šio reglamento 2 straipsnyje nurodytiems asmenims, kai kalbama apie faktus ir įvykius, įvykusius Jungtinėje Karalystėje iki 2019 m. kovo 30 d.

5 straipsnis

Sulyginimas ir sumavimas

1. Reglamento (EB) Nr. 883/2004 5 straipsnyje nustatytas sulyginimo principas taikomas Jungtinėje Karalystėje iki 2019 m. kovo 30 d. gautoms išmokoms ar pajamoms bei iki tos dienos įvykusiems faktams arba įvykiams.
2. Reglamento (EB) Nr. 883/2004 6 straipsnyje nustatytas sumavimo principas taikomas iki 2019 m. kovo 30 d. pasibaigusiems draudimo, darbo, savarankiško darbo arba gyvenimo Jungtinėje Karalystėje laikotarpiams.
3. Taikomos visos kitos Reglamento (EB) Nr. 883/2004 ir Reglamento (EB) Nr. 987/2009 nuostatos, reikalingos šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytiems principams įgyvendinti.

6 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jis taikomas nuo dienos, einančios po dienos, kurią pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnio 3 dalį Sutartys nustoja galioti Jungtinei Karalystei ir Jungtinėje Karalystėje.

Tačiau šis reglamentas netaikomas, jei iki tos dienos būtų įsigaliojęs pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnio 2 dalį su Jungtine Karalyste sudarytas Susitarimas dėl išstojimo.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas